

УДК 811.161.2'373–112

Любов ОСТАШ, Роман ОСТАШ

УКРАЇНСЬКІ ОСОБОВІ ІМЕНА СЕРЕДИНИ XVII СТОЛІТТЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

Статтю присвячено історичній онімній лексиці, зокрема лексикографічно опрацьовано другу частину чоловічих власних імен із початковою літерою П, зафіксованих у списках полків Реєстру Війська Запорозького 1649 року. Розглянуто їх походження, фонетичні і словотвірні зміни, указано на кількість носіїв кожного імені у Реєстрі, зафіксовано вживання імені в інших писемних пам'ятках від давнини до наших днів.

Ключові слова: ономастика, лексикографія, Реєстр Війська Запорозького 1649 року, власне особове ім'я, фонетика, словотвір.

В українській лексикографічній практиці існує давня, ще від часів «Лексикону словенороського» Памва Беринди (1627) [ЛБ], традиція вводити оніми до реєстру словників. Зокрема, у XIX столітті мовознавці намагалися зафіксувати в лексикографічних працях традиційні для українців власні особові імена. Їх уміщували у словник або разом із загальною лексикою, або ж у кінці окремим додатком. У першій половині XX століття українські вчені почали вміщувати списки сучасних їм власних особових імен (разом із їх перекладами російською мовою) як окремі додатки до словників різного призначення і спрямування (тлумачно-перекладних, орфографічних тощо). Перший окремий список власних особових імен було опубліковано в журналі «Рідна мова» (1936) [Огієнко].

Розвитком ономастики як окремої галузі мовознавчої науки зайнялись дослідники, які прийшли в науку у 50–90-ті роки XX століття. Окрім спеціальної розробки ономастичної проблематики й вирішення теоретичних і практичних завдань у статтях і монографіях, розвивалась і лексикографічна діяльність. Перевага надавалась вирішенню зазначених проблем на синхронному зрізі. Наприклад, у 1954 році українці опублікували свій перший нормативний словник власних особових імен [ДШС], який витримав (з наступними доповненнями) ще чотири видання. Якісно новий словник аналогічного типу випустили Л. Г. Скрипник і Н. П. Дзятківська у 1986 році (друге і третє доповнені й перероблені видання – у 1996 і 2005 рр.) [ВІЛ].

Окрім словників власних особових імен 1954–2005 роках, імена наявні і в перекладних словниках. Зокрема, багато усталених в українській літературній мові імен уміщено у шеститомному «Українсько-російському словнику» [УРС]. Значним здобутком слід вважати введення й етимологічне опрацювання значної кількості власних особових імен як самостійних реєстрових слів у семитомному «Етимологічному словнику української мови» [ЕСУМ].

У ХХ столітті українські лексикографи мало цікавилися історичними онімами. Історична онімна лексика (топоніми й антропоніми) вперше була включена до «Словника староукраїнської мови XIV–XV ст.» у 1977–1978 роках [ССМ]. Це було новаторством, оскільки натоді в середовищі українських мовознавців не існувало єдності щодо того, чи вміщувати власні назви в історичні словники української мови, чи укладати окремий історичний онімний словник (зрештою, до спільної думки не дійшли й досі).

Окремих лексикографічних праць про власні особові імена XVI–XVII століть немає. Зважаючи на це, ставимо собі за мету запропонувати один із варіантів словникового опрацювання власних імен козаків із Реєстру Війська Запорозького 1649 року [Реєстр]. При виробленні принципів побудови цього словника ми спиралися на досвід львівської школи історичного словникарства, напрацьований у відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Але укладання онімного словника має свою специфіку. Деякі ідеї структури словникової статті частково було перейнято зі «Словника особових власних імен» І. І. Трійняка [ІТ]. Маємо на увазі передусім прагнення передати в синхронії і діахронії багатоманітність різних мовних і позамовних характеристик, що групуються навколо ядра словникової статті – реєстрового слова. Разом із тим побудова словникової статті пристосована до особливостей вивчення та опрацювання історичного антропонімікону.

Після реєстрового слова у рубриках, позначених римськими цифрами і скороченими назвами, указуються:

I. Походження й етимології імені (у тексті словника: **I. Походження**). Ця рубрика може бути різною за обсягом, оскільки за відсутності досліджень певного антропоніма (а багато з них є давніми діалектними народними варіантами, які не потрапили потім в офіційний антропонімікон, наприклад, **Бакум**, **Бақун** < *Абақумъ* < церк. *Аввақѹмъ* [ЛБ 171] чи **Кило** – усічення від церковних імен *Акила* або рідкісного церковного імені *Килик*) доводиться здійснювати окреме власне дослідження. Інколи воно може бути висловлене навіть у формі припущень і гіпотез, хоча загалом це суперечить вимогам лексикографічної праці, де все повинно б бути усталене. Але, як бачимо на прикладі «Словника сучасних українських прізвищ» [ЮР] чи історико-етимологічного «Словника прізвищ закарпатських українців» [Чучка], специфіка ономастики полягає і в тому, що доводиться миритися із наявністю навіть у лексикографічній праці гіпотез, припущень і кількох етимологій.

II. Приклади вживання імені в Реєстрі (у тексті словника: **II. Приклади**). Стосовно подання кількості прикладів у цій рубриці немає жорстких обмежень. Спочатку ми задекларували, що будемо подавати не більше трьох прикладів, однак подальша праця над словником внесла корективи. Зараз, якщо ім'я представлене носіями у кількості від одного до трьох, то подаємо усі приклади. Якщо ж ім'я представлене більшою кількістю носіїв, то враховуємо цінність цього антропоніма з погляду історичної граматики й історичної ономастики. Тобто трапляються дуже рідкісні варіанти імен, які у той період зафіксовані навіть десятком прикладів (наприклад, *Динис* – фонетичний варіант від *Денис*), а на сьогодні в українській ономастиці стали вже раритетами або вийшли з ужитку (наприклад, *Бажан*, *Бажко*, *Жаданець*, *Жадко*). Відтак їх можна

навести більше, інколи навіть усі. У решті випадків, коли ім'я має понад сотню носіїв, подається один приклад, який репрезентує кожен графічний чи фонетичний варіант, указаний у рубриці Ш.

Ш. Кількісне вживання особового імені у списках полків згідно з графічними або фонетичними варіантами (у тексті словника: **Ш. Варіанти, кількість носіїв**). Тут указуємо цифри кількісного вживання того чи іншого варіанта загалом у Реєстрі і в списках кожного полку.

ІІІ. Уживання імені або його основи в Реєстрі у ролі прізвищевої назви, тобто на другому місці у двочлених іменуваннях (у тексті словника: **ІІІ. Прізвищеві назви**). Ця рубрика дає змогу показати життя антропоніма перед часом складання Реєстру, тобто фіксацію його вживання на зламі XVI–XVII століть, оскільки прізвищеві назви Реєстру – це переважно патроніми (тобто у прізвищевих назвах засвідчено імена батьків записаних козаків), а в деяких фіксаціях – і попередніх предків. Тут уведено також підрубрику, де зазначено вживання імені або його основи в інших писемних пам'ятках попередніх або наступних після Реєстру століть. Це дає змогу побачити інколи навіть кількасотлітню історію функціонування певного імені у ролі прізвищевої назви.

ІV. Наявність імені в інших українських писемних пам'ятках і в словниках минулих століть (у тексті словника: **ІV. Пам'ятки, словники**). Ця рубрика дає змогу побачити історію вживання імені протягом століть, максимально представити географію функціонування імені на етнічних українських територіях. Тут багато цікавих антропонімічних явищ, оскільки часто рідкісний з погляду сучасності народний варіант може бути представлений протягом тривалого часу на українських етнічних територіях від крайнього заходу (українці Молдавського князівства, Закарпаття, Словаччини, Холмщини) до крайнього сходу (Слобожанщина), не кажучи вже про степові регіони (Полтавщина та ін.), північ (Київщина) тощо. Перед нами постає чітка, виразна картина етнічної єдності українців у минулі століття. Антропонімія стає доказом і свідком цієї єдності, а також промовистою зв'язною ланкою між минулим і сучасним життям нашого народу.

ІVІ. Фіксація імені в сучасному нормативному словнику власних особових імен або у словниках імен інших типів (у тексті словника: **ІVІ. Сучасний словник**). Ця рубрика окреслює те, які імена з Реєстру залишилися в офіційній або народній сучасній антропонімії. Їх залишилося багато, і це ще один доказ спадкоємності антропонімічних процесів.

ІVІІ. Ім'я у функції сучасного українського прізвища або його основи (у тексті словника: **ІVІІ. Прізвища**). Те, що функціонувало у минулі століття, переважно не зникло. Воно збереглося у прізвищевих назвах, тепер – у прізвищах. І тому саме великий список різноманітних за фонетичним і словотвірним оформленням прізвищ є свідченням, що непримітний, рідкісний у наш час народний, розмовний варіант, який удалося дивом зафіксувати, наприклад, десь на Волині [Аркушин] або який ще не зафіксований, хоча зараз уживається як розмовний на невеликих діалектних острівцях, у минулі століття був активним і поширеним майже повсюдно. Просто природний розвиток

української антропонімії призвів до активізації інших імен, інших моделей, але й це ім'я ще досі слугує українцям.

VIII. Паралелі з інших мов (при потребі) (у тексті словника: **VIII. Паралелі**). У Реєстрі зафіксовано імена, які при лексикографічному опрацюванні потребують таких паралелей, оскільки вони є цінним матеріалом для загальнослов'янської антропонімії. З іншого боку, ці паралелі допомагають точніше етимологізувати (особливо, якщо це сліди слов'янських автохтонних імен) українські імена. Тому використовуються антропонімі дані російської, білоруської, польської, сербської, хорватської та інших слов'янських мов.

Якщо ім'я в Реєстрі представлено одним носієм, то рубрики II і III об'єднано; у кінці наведеного антропоніма, після цифр, що позначають номер аркуша в пам'ятці, у круглих дужках вказується скорочена назва полку. У таких випадках назви рубрик II і III не подаються. Напр.: II–III. Доць Скида(н), 403 зв. (Плт). Якщо фіксація імені в будь-якій із рубрик IV–VIII відсутня, ці рубрики у словнику не подаються, тобто нумерація рубрик може бути неповною. Наприклад, якщо відсутній ілюстративний матеріал для рубрики V, то після рубрики IV вміщується наступна наявна рубрика, тобто VI. Наш варіант лексикографічного опрацювання українського історичного антропонімічного матеріалу є експериментальним. Інші дослідники, беручи до уваги свій джерельний матеріал, звичайно, вироблятимуть свої підходи до створення історичних ономастичних словників. Як приклад лексикографічного опрацювання історичного антропонімічного матеріалу у нашому словнику подаємо нижче другу частину чоловічих власних імен із початковою літерою П (Парфен – Петрик).

Більшість імен аналізованої групи, зафіксованих у списках полків Реєстру Війська Запорозького 1649 року [Реєстр], є церковними за походженням. Вони вже адаптовані на українському мовному ґрунті: *Парфень, Пархви(л), Пархомъ, Пасикъ, Паско, Пась, Пахно, Пашко, Пе(д)ко, Педорина, Педоръ, Петраишъ, Петрикъ* та ін. Можливе слов'янське автохтонне походження припускається для імен *Пелех* і *Перерва*. Найбільшою кількістю носіїв у цій групі відзначаються імена *Педор* (139), *Пархом* (86), *Пашко* (25).

П

Па(р)фень I. Походження: утворене внаслідок усічення кінцевого **-ій** від церк. імені Паро́ній [ЛБ 226].

II. Приклади: Парѣень Ѡмелянови(ч), 204; Па(р)фень Калайде(н)ко, 413 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Па(р)фень I: Прл; Парѣень I: Клн.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) пор. Го(р)дѣ(й) Пе(р)оєновичъ, 69 зв.; б) (в інших пам'ятках) Parfenowicz [1614 р. Мутнік 67]; Андрѣй Семенович Парфененко;... отчину свою продал Микитѣ Парфеновичу [1693 р. ВКДГМ 966, 977].

V. Пам'ятки, словники: а тоєст меновите людей: Олешка Шпаковича,... Федьца Гладкого..., а огородника на имя Лукьяна Шаравару... пан Парфен маєть держати и ихъ уживати [Луцьк, 1571 р. АЮЗР 8/VI, 359]; Па(р)фень За(н)кови(ч) [1576 р. ОО 50]; (род.) Па(р)фена [1656 р. ЛРК 54]; Парфен Демченко [Чернігівщина, 1732 р. Роспись 15]; пн Парфен Григоревич, лавник майстратовий, чинил оповедане [1693 р. ВКДГМ 934].

VI. Сучасний словник: оф. Парфѣн, Парфѣній, розм. Парфѣнко [ВІЛ 90; ІТ 288].

VII. Прізвища: Парфѣненко [ВГ 51; ГК 174; СП 266]; Парфенѣнко [ІТ 289; СП 266; ЮР, II, 794]; Парфѣник [ІТ 289]; Парфенов [СПДЖЛ, II, 114]; Парфѣнчик, Парфенчу́к [ІТ 289];

Парфенчук [СПЖЛ, II, 114]; Парфенюк [ВГ 21; ГК 174; IT 289; СП 266; ЮР, II, 794]; Парфенюк [СПЖЛ, II, 114]; Парфинюк [ГК 174].

Па(р)фне(н) I. Походження: а) усічено-суфіксальний дериват від Па(р)фень (див.): Па(р)ф[ен]+ суфікс **-н-о** → Парфн[о] + суфікс **-ен** → Па(р)фне(н); б) від Па(р)фень (див.) зі вставним приголосним (діал. неетимологічне **-н-**).

II–III. Па(р)фне(н) Капусте(н)ко, 401 (Плт).

Па(р)хвень I. Походження: фонетичний варіант від Па(р)фень (див.).

II. Приклади: Пархве(н) Пашькові(ч), 138; Па(р)хвень Кололожче(н)ко, 428 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Па(р)хвень I: Прл; Пархве(н) I: Б.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ва(с)ко Па(р)хвенови(ч), 411 зв.

V. Пам'ятки, словники: Па(р)хвень Шве(ц) [1576 р. ОО 50]; Parchwen, dworzyszczce [1604 р. ОО 106]; презь мене Пархвена Голузку, наместьника войтовского [Луцьк, 1621 р. АЮЗР I/VI, 505].

VI. Сучасний словник: розм. Пархвén від оф. Парфén [IT 289].

Пархомь I. Походження: від церк. імені Паро́енїї [ЛБ 226; IT 288–289].

II. Приклади: Па(р)хо(м) Пиругь, 11; Па(р)хо(м) Сама(р)ски(й), 20; Па(р)хомь Радавьшувьски(й), 20 зв.; Парьхомь Литвиненко, 123; Па(р)хо(м) Прима, 209 зв.; Парьхо(м) Яценко, 339 зв.; Парьхо(м) Стриже(н)ко, 362 зв.; Пархо(м) Се(л)кушка, 370 зв.; Пархо(м) Оилоне(н)ко, 398 зв.; Па(р)хомь Кирие(н)ко, 405 зв.; Парьхомь Утва, 441.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пархомь 6: Бр 1, М 3, Плт 2; Пархо(м) 5: Ум 1, М 2, Плт 2; П(а)рхомь 1: Чг; Па(р)хо(м) 11: Чг 2, Чрк 2, Кв 6, Прл 1; Па(р)хомь 35: Чг 3, Чрк 4, Кнв 6, Ум 1, Б 1, П 8, Крп 2, М 2, Плт 2, Прл 2, Н 2, Чрн 2; Парьхо(м) 8: Чрк 2, Клн 1, П 1, Крп 1, Прл 2, Н 1; Парьхомь 15: Чрк 3, Крс 5, Б 3, П 3, Крп 2, М 1, Прл 2, Чрн 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ива(н) Па(р)хоме(н)ко, 9 зв.; Өедорь Парьхомовичь, 38 зв.; Ха(р)ко Парьхомовичь, 39; Миха(й)ло Па(р)хомови(ч), 50; Ка(р)пш Па(р)хоме(н)ко, 69 зв.; Ивань Па(р)хоме(н)ко, 137 зв.; Петро Пархо́ме(н)ко, 178 зв.; Өедо(р) Па(р)хо́ме(н)ко, 209 зв.; Се́мень Парьхо́ме(н)ко, 355; Өедорь Па(р)хо́менко, 389 зв.; б) (в інших пам'ятках) Parchom [1620 р. Мутнік 67]; Степань Пархо́менко [1756 р. АК 5, 159].

V. Пам'ятки, словники: Передо мною Кондратом Сеновичомь... Пархомом присежьным... Тишко Хромый поведив тими словы [Бориспіль, 1614 р. АБМУ 8]; Пархом Долгопол [1660 р. ХП 140]; Оришка, Па(р)хомова до(ч)ка, признала [1665 р. ЛРК 130]; Пархом Полтавский [1698 р. ДГК 57]; Пархомь Сапоненко [Чернігівщина, 1732 р. Роспись 105]; Пархомь Визьрь [1752 р. АК 2, 518]; Па(р)хомь Ве(д)мьдь [1756 р. АК 5, 94]; Пархо́мь, Пархі́мь, Пархі́нъ, Пархо́мко (< Парфентїї) [Закревський 442].

VI. Сучасний словник: оф. Пархо́м [ВІЛ 90; IT 288].

VII. Прізвища: Пархо́м [IT 289]; Пархо́мей [ЗА: Рв м]; Пархо́менко [ВГ 8; ГК 174; IT 289; СП 266; Стехна 77; ЮР, II, 794]; Пархо́менко [ГК 175]; Пархо́менко [ЗА: Плт обл; СПЖЛ, II, 115; SH 316]; Пархо́мечь [ВГ 80]; Пархо́мечь [IT 289; ЮР, II, 794], Пархо́мович [IT 289]; Пархо́мович [СПЖЛ, II, 115]; Пархо́мовський, Пархо́му́к, Пархо́мчик [IT 289]; Пархо́мчик [СПЖЛ, II, 115]; Пархо́мчүк [ВГ 256; IT 289; СП 266; ЮР, II, 794]; Пархо́мчук [СПЖЛ, II, 115]; Пархо́м'юк [IT 289; ЮР, II, 794]; Пархо́м'як [IT 289].

Парьхви(л) I. Походження: усічено-суфіксальний дериват від народного варіанта Па(р)хв[ен]ь (див.), утворений за допомогою суфікса **-ил/-ил'**.

II–III. Парьхви(л) Клише(н)ко, 106 (Крс).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Хведорь Парьхвиле(н)ко, 111 зв.

Паси(к) I. Походження: а) церк. ім'я Пас [IT 289] + суфікс **-ик**; б) усічено-суфіксальний дериват від церк. імені Пасикрат [IT 289]: Пас[икрат] + суфікс **-ик**; в) усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панась (див.) Паньтелїй (див.), Пархомь (див.) та ін.), утворений за допомогою однофоне́много суфікса **-е-** і суфікса **-ик**.

II–III. Паси(к) Негоде(н)ко, 314 зв. (Кв).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) пор. Грьцько Па(с), 325 зв.

VII. Прізвища: Па́сик [IT 289]; Пасиков [СПЖЛ, II, 115].

Пас(с)ко I. Походження: а) церк. ім'я Пас [IT 289] + суфікс **-к-о**; б) усічено-суфіксальний дериват від церк. імені Пасикрат [IT 289]: Пас[икрат] + суфікс **-к-о**; в) усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панась (див.), Паньтелїй (див.), Пархомь (див.) та ін.), утворений за допомогою однофоне́много суфікса **-е-** і суфікса **-к-о**.

II. Приклади: Па(с)ко Игнатє(н)ко, 2 зв.; Па(с)ко Нагнойнє(н)ко, 118 зв.; Паско Семачєнко, 167.

III. Варіанти, кількість носіїв: Па(с)ко 14: Чг 5, Крс 3, Б 4, Клн 1, Кв 1, Н 1; Паско 5: Ум 2, Б 2, Чрн 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Аньдрѣ(й) Па(с)чє(н)ко, 4 зв.; Гриш҃ко Па(с)чє(н)ко, 61; Васи(л) Пасчєнко, 182; Лєско Пасчє(н)ко, 407; б) (в інших пам'ятках) Luczka Paskowicz [Снятинське ст-во, 1564 р. ОКЗР, I, 31]; Юрка Паско; Гришка Пасковъ [1666 р. МПК 25, 30]; на Дє(м)ка Па(с)чєн҃ка [1671 р. ЛРК 155]; Филип Афанасиев Пасько [1835 р. РСВОСБ 119].

V. Пам'ятки, словники: Pasko Subovicz [Снятинське ст-во, 1564 р. ОКЗР, I, 17]; Pasko [XV ст. АЗ 130]; Паско Коханенко [1660 р. ХП 140]; Паско Лукаше(н)ко [1682 р. ЛРК 185]; Паско Степаненко [Гадяч, 1688 р. ДГІМ 447]; Паско Ткач [1698 р. ДГК 58]; Пас(ь)ко Чижикъ; Паско Киричокъ [1756 р. АК 5, 177, 278].

VII. Прізвища: Паскал [СП 266]; Паска́л [ВГ 193; СП 266]; Паскал [СПЖЛ, II, 116]; Паска́ль [ВГ 224; ГБ 92; СП 266]; Паскалю́к [СП 266]; Паскан, Пасканний, Паскар [СПЖЛ, II, 116]; Паска́р [СП 266; Чучка 432]; Паска́ра [СП 266]; Паскаренко [СПЖЛ, II, 116]; Паскарю́к [СП 266]; Паскє́вич [ВГ 177; ГБ 92; ЮР, II, 796]; Пасков [СПЖЛ, II, 116]; Паскович [SH 316]; Паску́л [ВГ 182]; Паску́ль [ГБ 92]; Паску́ра [Чучка 432]; Паскє́вич, Паські́в [ЮР, II, 797]; Паско́ [ВГ 8; ГБ 92; ІТ 289; СП 267; Стехна 77; ЮР, II, 797]; Пасько [СПЖЛ, II, 116]; Паськович [ЮР, II, 797].

Пась I. Походження: а) фонетичний варіант від церк. імені Пас [ІТ 289]; б) усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панась (див.) Паньтел҃й (див.), Пархомъ (див.) та ін.), утворений за допомогою однофоневого суфікса **-с'**.

II–III. Пась Каньтимирє(н)ко, 185 (Бр).

IV. Прізвищеві назви: б) (в інших пам'ятках) Харко Пасю҃га [1756 р. АК 5, 206]; Пасак Василь **Pasak** Wasyl [Прикарпатська Львівщина, 1785–1788 рр. ІФ 258].

V. Пам'ятки, словники: Pas Lawtowicz [Снятин, 1564 р. ОКЗР, I, 1]; Пасю҃га (одночленне іменування) [1751 р. АК 2, 599].

VII. Прізвища: Пасак [СПЖЛ, II, 115]; Пасє́вич [ІТ 289; ЮР, II, 795]; Пасє́ка [ВГ 322; ЗА: Чрк обл]; Пасє́нко [ВГ 287]; Пасє́нко [ВГ 243; ІТ 289; ЮР, II, 795]; Пасє́чко [ВГ 349/Трн обл]; Пасє́вич [SH 316]; Пасир [СП 266]; Пасич [Чучка 431]; Пасович [ІТ 289]; Пасс [ВГ 271; ГБ 92; ГК 175]; Пась [ІТ 289]; Пасю҃га [ЗА: Днп обл; ІТ 289; ЮР, II, 797]; Пасю҃га, Пасюк [СПЖЛ, II, 116]; Пасю́к [ВГ 210; ГБ 92; ІТ 289; СП 267; Чучка 432]; Пасюков [СПЖЛ, II, 116]; Пасю́га [ІТ 289]; Пасю҃га [ІЛ 148]; Пася́к [ІТ 289].

Пасько див. **Па(с)ко**.

Пахно I. Походження: а) усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панась (див.) Паньтел҃й (див.), Пархомъ (див.) та ін.), утворений за допомогою однофоневого суфікса **-х-** та суфікса **-н-о**. Усічено-суфіксальний варіант Пах у XVI ст. функціонував і як самостійне ім'я: Pash (одночленне іменування) [Снятин, 1564 р. ОКЗР, I, 1]; б) усічення від народного варіанта Пахно[҃тї] (< церк. Пафнотий) [ССМ, II, 130].

II. Приклади: Па(х)но Пти(т)ча(н)ко, 92 зв.; Пахно Кистєнє(н)ко 98 зв.; Пахно Чопєнко, 164.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пахно 1: Ум; Па(х)но 1: Кнв; Пахно 1: Крс.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Иванъ Пахнєн҃ко, 138 зв.; Аньто(н) Пахнє(н)ко, 191; б) (в інших пам'ятках) семена а ивана пахновичо(в) [Луцьк, 1602 р. ЛНБ 5, II 4050, 72]; Ми(с)ко Пахнє(н)ко [1665 р. ЛРК 134]; Якимъ Пахно [1756 р. АК 5, 146].

V. Пам'ятки, словники: Пахно Де(м)ковичъ [1576 р. ОО 54]; Пахно Якушкович [1620 р. ВО 145].

VII. Прізвища: Пахнї́й [ЮР, II, 799]; Пахно́ [ВГ 41; ГБ 92; ГК 175]; Пахно [СПЖЛ, II, 117]; Пахно́к [СП 267; ЮР, II, 799].

Пахута I. Походження: усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панась (див.) Паньтел҃й (див.), Пархомъ (див.) та ін.), утворений за допомогою однофоневого суфікса **-х-** і суфікса **-ут-а**. Народний варіант Пах у XVI ст. функціонував і як самостійне ім'я: Pash (одночленне іменування) [Снятин, 1564 р. ОКЗР, I, 1].

II–III. Пахута Гриньчєн҃ко, 189 (Клн).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Стецко Пахута, 167.

VII. Прізвища: Паху́га [ЮР, II, 799].

Пашко І. Походження: усічено-суфіксальний дериват, утворений від імен з початковим **Па-** (Павло (див.) та ін.) за допомогою однофонежного суфікса **-ш-** (пор. у Реєстрі: Івань Паш[енко], 370, а також прізвища: Паші́нко [ВГ 127], Паші́на, Пашу́к [ІТ 280]) і суфікса **-к-о**.

ІІ. Приклади: Пашько Бу(т), 13 зв.; Пашько Яце(н)ко, 98 зв.; Пашько Шума(р), 344 зв.; Пашко Шкемида, 387.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Пашко 7: Чг 2, Бр 2, М 2, Плт 1; Пашько 19: Чг 1, Чрк 2, Крс 4, Б 1, Клн 1, П 4, Крп 2, Прл 2, Н 1, Чрг 1.

ІV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) А(р)те(м) Пашче(н)ко, 72; Матґй Пашьковський(й), 124; Пархве(н) Пашьков(ч), 138; Павель Пашьковський(й), 146 зв.; Юско Пашькович, 318; Стецько Паше(н)ко, 333 зв.; б) (в інших пам'ятках) пан Федко Пашкович [Ровно, 1483 р. ССМ, ІІ, 131]; Гапон Пашькович [1576 р. ОО 58]; Коузя(н) пашьча(т) вѣдомо чини(т)... ижь прода(л) штоукоу роуль [Одрехова, 1637 р. АСО 191]; Де(м)ко Паше(н)ко [1659 р. ЛРК 100]; Іван Пащенко [1660 р. ХІІ 140]; Матфей Пашко [1732 р. Роспись 63]; у складі родової назви: борчане мужи Бороцькіі на іме... Андрѣевичи... Григорієвичи... Хомичи... чотири браты Пашковичи [1637 р. МШ 92]; Петро Пашковець [1756 р. АК 5, 162]; Пашко **Paszko**, Пашковський **Paszkowski** [Прикарпатська Львівщина, 1785–1788 рр. ІФ 260]; Пашко, Пашкович, Пашковський, Пашков'ят [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114]; Пащук **Paszczuk** [Прикарпатська Львівщина, 1819–1820 рр. ІФ 260].

V. Пам'ятки, словники: Миколай а Пашко Яцковичи [1347 р. Грамоти 26]; а се бортници пашко бортикъ и съ емелина юрко мошничъ [Львів, 1370 р. ССМ, ІІ, 131]; пань Богоушъ и братъ его пань Пашко [1434 р. Одн. 15]; Пашко з Остра [1581 р. НР 42]; по(д)даныѣ его з села Чапли на (и)ме За(н)ко, Пашко За(н)ко(в) сы(н),... Ма(л)ко (Вінниця, 1598 р. ДБВ 714); Пашко Губаты(и) (Корнин, 1609 р. ДМВН 130); Пашко, бывший войтъ (Бориспіль, 1614 р. АБМУ 4); Пашко Колесникъ [1666 р. МПК 63]; Па́шко, Пашко́ [1909 р. МТ 129].

VI. Сучасний словник: розм. Пашко́ від оф. Павло́ [Аркушин 138; ВІЛ 88; ІТ 279].

VII. Прізвища: Пашка́н [СП 268]; Пашкѣвич [ВГ 236; ГК 176; СП 268; ЮР, ІІ, 800]; Пашкевич [СПЖЛ, ІІ, 117]; Па́шків [ЮР, ІІ, 800]; Пашківський [СП 268; ЮР, ІІ, 800]; Пашківський [СПЖЛ, ІІ, 118]; Пашко́ [АЗ 311; ВГ 28; ГБ 92; ГК 176; СП 268; Стехна 77; Чучка 434; ЮР, ІІ, 800]; Пашко [СПЖЛ, ІІ, 118]; Пашко́в [ВГ 224; СП 268]; Пашковець [ЮР, ІІ, 801]; Пашковѣць [ІТ 280; ЮР, ІІ, 801]; Пашковець, Пашкович [Чучка 434]; Пашковський [ВГ 34; ГК 176; СП 268; ЮР, ІІ, 801]; Пашковський [СПЖЛ, 118]; Па́шкуй [Чучка 434]; Паща́к [ІТ 280]; Па́щенко [ВГ 7; ГБ 92; ГК 176; Стехна 77]; Пащу́к [ЗА: Рв обл; ІТ 280; СП 268].

Педань І. Походження: а) фонетичний варіант від Феда(н) (див.); б) утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-ан**. Усічення Пед функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Педє(н)ко, 185 зв., а також в інших пам'ятках – Петро Педь [1732 р. Роспись 80], прізвища Пѣда, Педѣнко [Стехна 77].

ІІ. Приклади: Педа(н) Усе(н)ко, 13 зв.; Педа(н) Самьсонє(н)ко, 13 зв.; Педа(н) Ващенко, 150; Педань Ме(л)ниченько, 156 зв.; Педа(н) Дмитренько, 179; Педань Пробозькы(й), 194.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Педа(н) 2: Чг 1, Ум 1; Педа(н) 2: Чг 1, Бр 1; Педань 2: Ум 1, Клн 1.

ІV. Прізвищеві назви: б) (в інших пам'ятках) Федор Педан [Кременчуцька сотня, 1752 р. Пивовар 16].

VI. Сучасний словник: розм. Педан́ від оф. Феді́р [ІТ 374].

VII. Прізвища: Педан́ [ВГ 130; ГБ 92; ГК 176; ІТ 376; Стехна 77; ЮР, ІІ, 802]; Педан [ПЛ 161; СПЖЛ, ІІ, 118]; Педаню́к [ІТ 376].

VII. Паралелі: рос. розм. Педан́ від оф. Фѣдор [АС Снф, 247].

Педа(с) І. Походження. утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-аc/-аc'** (виносний приголосний (с) міг позначати або тверду, або м'яку вимову). Усічення Пед функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Педє(н)ко, 185 зв., а також в інших пам'ятках – Петро Педь [1732 р. Роспись 80].

ІІ–ІІІ. Педа(с) Гаврыляка, 200 (Клн).

ІV. Прізвищеві назви: б) (в інших пам'ятках) Івань Педась [1756 р. АК 5, 68].

VI. Сучасний словник: розм. Педас́ від оф. Феді́р [ІТ 374].

VII. Прізвища: Пѣдас, Пѣдасѣнко [ІТ 376].

Педашъ І. Походження: утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-аш**. Усічення Пед функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Педє(н)ко, 185 зв., а також в інших пам'ятках – Петро Педь [1732 р. Роспись 80].

II. Приклади: Педашъ Покровє(н)ко, 11 зв.; Педашъ Морозо(в)ски(й), 160.

III. Варіанти, кількість носіїв: Педашъ 2: Чг 1, Ум 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Педашє(н)ко Пелєхъ, 155 зв.; Процикь Педашко, 382; пор. Ива(н) Педашчє(н)ко, 11 зв.

VI. Сучасний словник: розм. Педáш від оф. Федір [IT 374].

VII. Прізвища: Педáш [ВГПІ 243; ЗА: Хрк обл; IT 376; ЮР, II, 802]; Педаш [СПЖЛ, II, 118]; Педашєвський, Педашєнко [IT 376].

Педєць І. Походження: утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-єц**. Усічення Пед/Педь функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Педє(н)ко, 185 зв., в інших пам'ятках – Петро Педь [1732 р. Роспись 80], а також прізвище Педь [СП 268].

II–III. Педєць Карьпє(н)ко, 108 зв. (Крс).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ива(н) Педєць, 194.

Пєдина І. Походження: фонетичний варіант від Фєдина (див.).

II. Приклади: Пєдина Дро(з)дєнько, 150 зв.; Пєдина Ку(з)мє(н)ко, 156; Пєдина Зя(т)ковьски(й), 165 зв.; Пєдина Василє(н)ко, 399 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пєдина 2: Ум; Пєдина 2: Ум 1, Плт 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Романъ Пєдинє(н)ко, 121; б) (в інших пам'ятках) Федоръ Пєдина [Соснівка, 1721 р. ДДГ 207].

Пє(д)ко І. Походження: фонетичний варіант від Фє(д)ко (див.).

II. Приклади: Пє(д)ко Ми(с)чє(н)ко, 13 зв.; Пє(д)ко Лаврино(в) бра(т), 150; Пє(д)ко Крачєнько, 158 зв.; Пє(д)ко Луцєнько, 392.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пє(д)ко 1: Ум; Пє(д)ко 3: Чг 1, Ум 1, Плт 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Степанъ Пє(д)чєнько, 206; б) (в інших пам'ятках) Ива(н) Пє(д)кеви(ч) [1586 р. Яшук I, 75]; Василь Пєдко; Олекса Пєдчєн(ъ)ко [1756 р. АК 5, 164, 180]; Артем Федоров сын Пєдко [Харків, 1782 р. РСВО 171].

V. Пам'ятки, словники: Пєдко Кошик [Келебердянська сотня 1752 р. Пивовар 20]; Пєдько, Фєдько [Закревський 444].

VII. Прізвища: Пєдчєнко [ВГ 19; ЗА: Кв м; Плт обл; ЮР, II, 802]; Пєдчєнко [СПЖЛ, II, 118]; Пєдько [ВГ 155; ВГПІ 243; ГК 176; ЗА: Хрк обл; ЮР, II, 802].

Пєдоре(ц) І. Походження: фонетичний варіант від Фєдоре(ц) (див.).

II–III. Пєдоре(ц) Коро(т)кого, 150 зв (Ум).

Пєдорина І. Походження: утворене від Пєдор (див.) за допомогою суфікса **-ин-а**.

II–III. Пєдорина Дєнисє(н)ко, 157 зв. (Ум).

Пєдоръ І. Походження: фонетичний варіант від Фєдоръ (див.).

II. Приклади: Пєдо(р) Турє(н)ко, 13; Пєдо(р) Богданичъ, 150 зв.; Пєдоръ Коньдрате(н)ко, 169 зв.; Пєдо(р) Гла(д)кы(й), 205 зв.; Пєдоръ Кудра, 207 зв.; Пєдоръ Тереховьски(й), 208.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пєдоръ 60: Крс 1, Ум 22, Бр 31, Клн 3, Плт 1; Пєдоръ 12: Ум; Пєдо(р) 51: Чг 1, Ум 10, Бр 24, Клн 12; Пєдо(р) 16: Чг 5, Ум 11.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Прокопъ Пєдоровъ, 13; Алексаньдєрь Пєдорько, 97 зв.; Грьцько Пєдорєнько, 136 зв.; Лукянъ Пєдоровичъ, 155; Михайло Пєдорєнько, 207; Ларко Пєдоре(н)ко, 390 зв.; б) (в інших пам'ятках) Гаврило Пєдорєнко [1660 р. ХП 140].

V. Пам'ятки, словники: по(д)даные... Пєдо(р) Дє(м)кови(ч),... Пє(т)ръ Юсчє(н)ко [Брацлав, 1596 р. ДБВ: 702]; по(д)даные его... Ивахно, Пєдо(р), Павло [Вінниця, 1601 р. ДБВ 792].

VII. Прізвища: Пєдóренко [ВГ 316; ГБ 92]; Пєдорєнко [ЗА: Вн обл]; Пєдóрич [ВГ 351; ГБ 92]; Пєдоруц [ЗА: Вн обл]; Пєдóря [ВГПІ 243; ЮР, II, 802].

Пєдо(с) І. Походження: утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-ос/-ос'** (виносний приголосний (с) міг позначати або тверду, або м'яку вимову). Усічення Пед функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Педє(н)ко, 185 зв., а також в інших пам'ятках – Петро Педь [1732 р. Роспись 80].

II. Приклади: Пєдо(с) Мойсєнько, 113 зв.; Пєдосъ Гарасєнько, 157; Пєдо(с) Юсчє(н)ко, 200.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пєдо(с) 2: Крс 1, Клн 1; Пєдосъ 1: Ум.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Грыцько Педосе(н)ко, 135; б) (в інших пам'ятках) Юхно Педосенко [1654 р. ПК: 67].

VII. Прізвища: Педос, Педосюк [ЮР, II, 802].

Педу(р) I. Походження: фонетичний варіант від Педор (див.).

II–III. Педу(р) Ве(з)де(н)ко, 179 зв. (Бр).

VII. Прізвища: Педуран, Педурар [СП 268].

Педаш I. Походження: фонетичний варіант від Педаш (див.).

II–III. Педаш Трохи(ме)нько, 117 (Крс).

Пелех I. Походження: а) на думку П.П. Чучки, правдоподібно, укр. ім'я-прізвисько пішло від апелятива *пелех* 'хлопець з розкуйовдженим волоссям' [Чучка СОІ, 273]; б) усічено-суфіксальний дериват від давніх, канонічних рідкісних імен Апелл, Апеллій, Пелагій, Пелагій, Пеларіан, Пелей, Пелій [ІТ, 40, 290–291], утворений за допомогою суфікса **-ех**. Цю версію підкріплює наявність прізвищевих назв Пелеш, Пелешик (< **Пел-** + суфікс **-еш**), Пеликович, Пеляк, Пелянчик, Пелярчик, Пельо [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114], тобто від основи **Пел-** могли бути утворені різні деривати за допомогою суфіксів **-ех**, **-еш** та ін.; в) діалектний варіант від Пилип, можливо, через форми: Пилип → Пел[ип] → **Пел-** + суфікс **-их** → Пелих → Пелех або ж Пилип → Пел[ип] → **Пел-** + суфікс **-ех** → Пелех, або ж Пеле[п] + однофонемиї суфікс **-х** → Пелех. Пор. відіменні (від Пилип) прізвища Пелепець, Пелепецький, Пелепіцький, Пелепко [СП 268–269], Пелепюк [ВГ 384/3п обл], Пелеп'юк [СП 268], Пелепяк [СП 268], Пелипака, Пелипас [ВГ 70, 13], Пелипенко, Пеліпко, Пелипчук, Пелипяк [СП 269], Пелипась [ГБ 92].

II–III. Педаше(н)ко Пелехъ, 155 зв. (Ум).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Івашко Пелеше(н)ко, 178 зв.; б) (в інших пам'ятках) Сергъ Пелешен(ъ)ко [1756 р. АК 5, 181]; Пелех, Пелехов, Пелешенко [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114]; Пелех **Pelech** [Прикарпатська Львівщина, 1819–1820 рр. ІФ 260].

V. Пам'ятки, словники: кріпак Mich. Pelich [Закарпаття, 1570 р. Чучка СОІ, 273]; кріпак Pelech Iwan [Хустщина, 1715 р. Чучка СОІ, 274].

VII. Прізвища: Пелех [ВГ 41; ВГП 243; ГК 176; СП 269; Чучка 435; ЮР, II, 802]; Пелех [СПЖЛ, II, 118]; Пелехай [ВГ 236]; Пеліх [ВГ 13; ВГП 243]; Пелих, Пелихов [СПЖЛ, II, 118].

VII. Паралелі: рос. народні форми імен Пелеп < Филип, Пелех < Апелл, Апеллий, Пелиан, Пелій [АС Снф, 248].

Перє(р)ва I. Походження: ймовірно, слов'янське автохтонне ім'я-прізвисько відапелятивного походження.

II–III. Перє(р)ва Аньдрусченъко, 366 зв. (М).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Степанъ Переръва, 404 зв.; б) (в інших пам'ятках) Жданъ Перерва [1666 р. МПК 65]; Левко Перерва [1756 р. АК 5, 82]; Перерва **Pererwa** [Прикарпатська Львівщина, 1785–1788 рр. ІФ 260].

VII. Прізвища: Перерва [ВГ 17; ГБ 93; ГК 177; ЮР, II, 802]; Перерва [ЗА: АР Крим, Днп м, Днц обл, Зп м, ІФ обл, Кв м, Хрк м, Хрк обл, Хрс м; ПЛ 145; СПЖЛ, II, 120].

Перьпура I. Походження: усічено-суфіксальний дериват від церк. імені Перп[етуї] [ІТ 292], утворений за допомогою суфікса **-ур-а**.

II–III. Перьпура Яреме(н)ко, 113 (Крс).

V. Пам'ятки, словники: Парпура (прізвище) [2-га пол. XIX ст. ПЛ 189].

Петра(н) I. Походження утворене від Петр[о] (див.), Петръ (див.) за допомогою суфікса **-ан/-ан'**.

II–III. Петра(н) Ме(л)ниче(н)ко, 179 (Бр).

IV. Прізвищеві назви: б) (в інших пам'ятках) Петранканин [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114].

V. Пам'ятки, словники: Petran [Мараморський комітат, XVII ст. АЗ 131]; ВП Петрань [Шульська 148].

VI. Сучасний словник: розм. Петраня від оф. Петро [Аркушин 141].

VII. Прізвища: Петран [ЗА: АР Крим, Зп м, Ль обл, Лг м, Трн обл, Хрс обл]; Петра́ник [ВГ 338/Вн обл]; Петра́нич, Петра́ній [СП 271]; Петра́нов [Стехна 78]; Петра́нчук [АЗ 302; СП 271]; Петра́нь [СП 271]; Петра́нь [ЗА: Зк обл, Ль обл, Рвн обл, Чрг обл]; Петра́но́к [ЮР, II, 809].

Петрашко I. Походження: утворене від Петрашъ (див.) за допомогою суфікса **-к-о**.

II. Приклади: Петрашко Момотикга, 175 зв.; Петрашко Гушича(н)ко, 178; Петрашко Пече(р)ски(й), 183 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Петрашко 3: Бр.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Ресстрі) Ула(с) Петращєнько, 36 зв.; Степа(н) Петра(ш)ковьзя(т), 353; б) (в інших пам'ятках) пан Ванько Петрашкович [Луцьк, 1461 р. ССМ, II, 141].

V. Пам'ятки, словники: Ана продала петрашкови радцьфовскому свою дѣднину а отнину [Перемишль, 1359 р. ССМ, II, 140]; А на томъ дей местцы, где Петрашко Калусовский мыто беретъ, ни мосту, ани гребли нетъ [Краків, 1511 р. Картотека].

VII. Прізвища: Петрашкán [СП 271]; Петрашкєвич [ЮР, II, 809]; Петрашко [ВГ 349/Трн обл; ЮР, II, 809]; Петрашко [ПЛ 171; СПЖЛ, II, 123]; Петрашак [СП 271]; Петрашук [ЗА: ІФ обл]; Петрашук [АЗ 302; ВГ 375/ІФ обл; СП 271; Стехна 78; ЮР, II, 809].

Петрашь I. Походження: утворене від Петр[о] (див.), Петръ (див.) за допомогою суфікса **-аш**.

II. Приклади: Петрашь Имьглъзевецъ, 113 зв.; Петрашь Симонє(н)ко, 178; Петрашь Палашє(н)ко, 178; Петрашь Сахнєнько, 352 зв.; Петрашь Яковє(н)ко сотни(к), 388 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Петрашь 3: Крс 1, Крп 1, Плт 1; Петрашь 2: Бр.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Ресстрі) И(л)ко Петрашєнько, 153 зв.; Сєнь Петрашєня, 153 зв.; Юсь Петрашовъ сы(н), 177; Грыщъ Петрашє(н)ко, 352 зв.; Богда(н) Петрашє(н)ко, 401; б) (в інших пам'ятках) Iwaniec Petraszewicz [1571 р. ОО 44]; Петраш [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114].

V. Пам'ятки, словники: Купиль панъ петрашь дѣдичтво в аньны радивоньковоѡ [Перемишль, 1359 р. ССМ, II, 141]; Petrasch [Поділля, 1494 р. Худаш 116]; Piotruszewicz Pietrasz [1571 р. ОО 45]; Петраш [Мараморський комітат, XVIII ст. АЗ 134].

VII. Прізвища: Пётраш [ВГ 26; ГБ 93; ГК 178; ЗА: Зп м; СП 271]; Петраш [АЗ 339; ВГ 51; ГК 178; ЗА: Чрк обл; ЮР, II, 809]; Петраш [ПЛ 176; СПЖЛ, II, 123]; Петрашєвич [ЮР, II, 809]; Петрашєвич [СПЖЛ, II, 123]; Петрашєнко [ВГ 41; ГК 178; ЮР, II, 809]; Петрашин [ВГ 386/Хрк обл]; Петрашок [ЮР, II, 809].

Петриць I. Походження утворене від Петр[о] (див.), Петръ (див.) за допомогою суфікса **-ик**.

II. Приклади: Петриць Малы(й), 59 зв.; Петриць Недѣ(л)ка, 60; Петри(к) Ко(ч)мина, 164.

III. Варіанти, кількість носіїв: Петриць 2: Чрк; Петри(к) 1: Ум.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Ресстрі) Данило Петриковє(ч), 26 зв.; б) (в інших пам'ятках) Иоан диаконъ Петрикоувъ [Острожниця, 1492 р. Чучка 442]; Ochrin Petrikovicz; Andrei Petrikow (Галицьке ст-во, 1564 р. ОКЗР, I, 69, 83); Сєнє(ц) Пе(т)рикови(ч) [1570 р. ОО 39]; Joan Petrik [Лохово, 1570 р. Чучка 442]; Lewko Petrykowicz [1604 р. ОО 117]; Петрик [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114]; Петрик **Petryk** [Прикарпатська Львівщина, 1819–1820 рр. ІФ 261].

V. Пам'ятки, словники: а на то є(ст)... вѣра пана петрика постєлника [Сучава, 1452 р. ССМ, II, 141]; Petrik Nawrikowicz (Снятинське ст-во, 1564 р. ОКЗР, I, 7); Пе(т)риць Кокови(ч) [1576 р. ОО 63]; Petryk Wozynenia [1604 р. ОО 117]; Petrik Jur [1680 р. Чучка 442]; Петрик Кравец [1689 р. ДГК 45]; тот скарєдный... Петрик ложными писмами... своими ничєво зде.. не доспєет [Батурин, 1692 р. ЛМ, II, 353]; Petrik [Мараморський комітат, XVIII ст. АЗ 135]; ВП Пётрик [Шульська 148].

VI. Сучасний словник: розм. Пётрик від оф. Пётро [Аркушин 140; ВІЛ 91].

VII. Прізвища: Пётрик [ВГ 210; ВГП 246; ГБ 93; ГК 178; ЗА: Вн обл, Зк обл, Крв обл, Мк обл, Трн обл; СП 271; Чучка 442]; Стехна 78; ЮР, II, 810]; Петрик [ПЛ 158; СПЖЛ, II, 123]; Петри́ка [ГК 178]; Петри́канин [ЮР, II, 810]; Петри́канич [SH 322]; Петри́кєвич [ЮР, II, 810]; Петри́ків [СПЖЛ, II, 123]; Пётри́ків, Петри́кій [ЮР, II, 810]; Петри́ковєць [ВГ 360/Чрк обл]; Петри́кович [Чучка 442].

АБМУ – Акты Бориспольского мейского уряда 1612–1699 гг. / С предисл. А. В. Стороженка. – К. : Киевская старина, 1892. – 112 с.

АЗ – Чучка, П. П. Антропонімія Закарпаття: монографія / Павло Чучка; Міністерство освіти і науки України; Ужгородський нац. ун-т. – Ужгород, 2008. – 671 с.

АК – Архів Коша Нової Запорозької Січі. Корпус документів 1734–1775 / Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Т. 2 /

- упоряд.: Л. З. Гісцова, Л. Я. Демченко, Т. Л. Кузик, Л. М. Муравцева, Л. А. Сухих. – Київ, 2000. – 751 с. – Т. 5 : Реєстр Війська Запорозького Низового 1756 року / упоряд.: Л. З. Гісцова, Л. Я. Демченко, Т. Л. Кузик, Л. М. Муравцева. – Київ : ВПОЛ, 2008. – 528 с.
- АЛ – Панцьо, С. Антропонімія Лемківщини / С. Є. Панцьо. – Тернопіль : Книжково-журн. вид-во «Тернопіль», 1995. – 132 с.
- Аркушин – Словник варіантів власних імен північно-західної України : А–Я / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [упоряд. Г. Л. Аркушин]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 372 с.
- АСО – Акти села Одрехови / упоряд. І. М. Керницький, О. А. Купчинський. – Київ : Наук. думка, 1970. – 260 с.
- АС Снф – Суперанская, А. Словарь народных форм русских имен / А. В. Суперанская. – Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 368 с.
- АЮЗР – Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов. – Киев, 1859–1914. – Ч. 1–8.
- ВГ – Горпинич, В. Прізвища степової України: словник / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ: ДДУ, 2000. – 408 с.
- ВГП – Горпинич, В. Вся Гуляйпільщина в іменах та прізвищах: словник / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ, 2007. – 382 с. – (Ономастика і апелятиви ; вип. 29).
- ВЛ – Скрипник, Л. Власні імена людей. Словник–довідник / Л. Г. Скрипник, Н. П. Дзятківська ; за ред. В. М. Русанівського. – 3-тє вид., випр. і доп. – Київ: Наук. думка, 2005. – 335 с.
- ВКДГМ – Військові кампанії доби гетьмана Івана Мазепи в документах / упоряд. Сергій Павленко. – Київ: Видавничий дім «Києво–Могилянська академія», 2009. – 1054 с.
- ВО – Володіння князів Острозьких на Східній Волині (за інвентарем 1620 року) / Переклад, упоряд. і передмова Ірини Ворончук ; НАН України ; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Київ ; Старокостянтинів, 2001. – 416 с.
- ГБ – Горпинич, В. Прізвища Середньої Наддніпрянщини (Словник) / В. О. Горпинич, Ю. Б. Бабій. – Дніпропетровськ: Пороги, 2004. – 140 с. – (Ономастика і апелятиви ; вип. 29).
- ГК – Горпинич, В. Прізвища Дніпровського Припоріжжя (Словник) / В. О. Горпинич, І. А. Корнієнко. – Дніпропетровськ: Пороги, 2003. – 272 с. – (Ономастика і апелятиви ; вип. 28).
- Грамоти – Грамоти XIV ст. / Упорядкування, вступна стаття, коментарі і словники–показки М. М. Пещак ; відп. ред. В. М. Русанівський. – Київ: Наук. думка, 1974. – 256 с. – (Серія «Пам'ятки української мови»).
- ДБВ – Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років / упоряд. Микола Крикун, Олексій Піддубняк; вступ Миколи Крикуна. – Львів : НТШ, 2008. – 1217 с.
- ДГМ – Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / упоряд. Сергій Павленко. – Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 1144 с.
- ДГК – Древности города Купянска. 1675–1699 : документы по основанию, истории и первым годам существования города. – Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2011. – 60 с.
- ДДГ – Ділова документація Гетьманщини XVIII ст.: зб. документів / упоряд. В. Й. Горобець. – Київ : Наук. думка, 1993. – 392 с. – (Пам'ятки політично-правової культури України).
- ДМВН – Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. : збірник актових документів / Підгот. до вид. В. В. Німчук, В. М. Русанівський, К. С. Симонова та ін. – Київ: Наук. думка, 1981. – 316 с. – (Пам'ятки української мови XVII ст. ; Серія актових документів і грамот).
- ДШС – Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей / уклали: Н. П. Дзятківська, С. П. Шевченко, Л. Г. Скрипник ; [за ред.

- ЕСУМ – І. М. Кириченка]. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1954. – 64 с.
– Етимологічний словник української мови : в 7-ми томах / [НАН України ; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні ; за ред. О. С. Мельничука]. – Київ : Наук. думка, 1982-2012. – Т. 1-6.
- ЗА – Записи авторів статті.
- Закревський – Закревський, Н. Словарь малороссійскіхъ идіомовъ или собраніе словъ несходныхъ съ русскими // Старосвѣтскій бандуриста : кн. 3 / Составиль Николай Закревскій. – Москва, 1861. – С. 255–601.
- ІТ – Трійняк, І. Словник українських імен / І. І. Трійняк ; [відп. ред. І. М. Железняк]. – Київ : Довіра, 2005. – 510 с.
- ІФ – Фаріон, І. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початку XIX століття : з етимологічним словником / Ірина Фаріон ; НАН України ; Інститут народознавства. – Львів: Літопис, 2001. – 371 с.
- Картотека – Картотека Словника української мови XVI – першої половини XVII ст. Зберігається у відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України у м. Львові. – Рукопис.
- Крикун – Перепис Подільського козацького полку 1659 року // Крикун, М. Між війною і радою. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття : статті і матеріали / Микола Крикун. – Київ: Критика, 2006. – С. 67–97.
- ЛБ – Лексикон словеноросійскій Памва Беринди / Підгот. тексту і вступна стаття В. В. Німчука ; [відп. ред. К. К. Цілуйко]. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1961. – 272 с. – (Пам'ятки української мови XVII ст. ; Серія наукової літератури).
- ЛІМ – Листи Івана Мазепи / упор. та автор. вступн. дослідж. В. В. Станіславський ; [відп. ред. В. А. Смолій]. – Т. 2 : 1691–1700 – К. : Інститут історії України НАНУ, 2010. – 752 с.
- ЛНБ – Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Від. рукописів. Фонд 5 (фонд Осолінських).
- ЛРК – Лохвицька ратушна книга другої половини XVII ст. : збірник актових документів / Підгот. до видання О.М. Маштабей, В.Г. Самійленко, Б.А. Шарпило ; [відп. ред. І. П. Чепіга]. – К. : Наукова думка, 1986. – 223 с. (Пам'ятки української мови ; Серія ділових документів і грамот).
- МПК – Малороссійскія переписныя книги 1666 года. Съ послѣсловѣемъ Ал. Лазаревскаго. – Киев, 1900. – 109 с.
- МТ – Михальчук, К. Програма для збирання діалектичних одмін української мови / К. Михальчук і Е. Тимченко ; [вид. Українського Наукового Товариства в Києві]. – Київ : Друкарня 1-ї Київської Спілки Друкарської Справи, 1909. – 206 с.
- МШ – Шамрай, М. Маргіналії в стародруках кириличного шрифту 15–17 ст. з фонду Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського / Маргарита Шамрай ; НАН України ; Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського ; Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Київ: НБУВ, 2005. – 332 с.
- НР – Дзира, Я. Найдавніший реєстр українського козацтва 1581 року / Я. Дзира // Україна – козацька держава / [упоряд. Володимир Недак]. – Київ : ЕММА, 2004. – С. 40–43.
- Огієнко – Огієнко, І. Словник особових імен у літературній українській формі // Рідна мова. – 1935. – № 7. – С. 294-299.
- Одн. – Однороженко, О. Родова геральдика Русо-Влахії (Молдавського господарства) кінця XIV–XVI ст. / Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Харків, 2008. – 156 с.
- ОКЗР – Описи королівщин в землях руських XVI віку : т. 1 : Люстрації земель Галицької й Перемиської / під ред. Михайла Грушевського // Жерела до історії України–Руси / НТШ ; Археографічна комісія. – Львів, 1895. – 312 с. ; т. 2 : Люстрації королівщин в землях Перемиської і Сяноцькій з р. 1565 // Жерела до історії України–Руси / НТШ ; Археографічна комісія. – Львів,

1897. – 314 с.
- ОО – Описи Острожчини другої половини XVI–першої половини XVII століття / упоряд. В. Атаманенко ; [ред. Л. Винар]. – Острого, 2004. – 384 с. – (Серія «Історичні джерела»; т. 1).
- Пивовар – Пивовар, А. Поселення задніпрських місць до утворення Нової Сербії в документах середини XVIII століття / А. В. Пивовар ; [А. Т. Лата (наук. ред.), П. Т. Овчаренко (наук. ред.)]. – Київ: Академперіодика, 2003. – 332 с.
- ПЛ – Кравченко, Л. Прізвища Лубенщини / Л. О. Кравченко. – Київ: Факт, 2004. – 198 с.
- Реєстр – Реєстр Війська Запорозького 1649 року: Транслітерація тексту / Підготували до друку: О. В. Тодійчук (головний упоряд.), В. В. Страшко, Р. І. Осташ, Р. В. Майборода. – Київ: Наук. думка, 1995. – 592 с. – (Джерела з історії українського козацтва).
- Роспись – Именная роспись Черниговского полка 1732 года. – Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2010. – 144 с.
- РСВО – Ревизская сказка войсковых обывателей города Харькова 1782 года. – Харьков, 2007. – 200 с.
- РСВОСБ – Ревизская сказка войсковых обывателей слободы Белка Ахтырского уезда 1835 год / Государственный архив Харьковской области ; Харьковский частный музей городской усадьбы. – Харьков : Харьковский частный музей городской усадьбы, 2010. – 126 с. – (Слобожанские родоводы).
- СП – Словник прізвищ: практичний словозмінно–орфографічний (на матеріалі Чернівеччини) / [гол. ред. Лук'янюк К. М.; уклад. Бабич Н. Д., Колесник Н. С., Лук'янюк К. М., Скаб М. В., Редька Я. П.]. – Чернівці : Букрек, 2002. – 424 с.
- СПЖЛ – Глуховцева К. Д. Словник прізвищ жителів Луганщини: у 2 т. / К. Д. Глуховцева, І. Я. Глуховцева, В. В. Леснова; [за ред. проф. К. Д. Глуховцевої]. – Луганськ, 2011. – Т. 1 : 388 с. ; Т. 2 : 364 с.
- ССМ – Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. / Ред. Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький. – Т. 2. – Київ : Наукова думка, 1978. – 591 с.
- Стехна – Стехна, П. Сучасні прізвища Запорізької Приазовщини : словник / П. М. Стехна. – Дніпропетровськ, 2009. – 91 с. (Ономастика і апелятиви ; вип. 33).
- УРС – Українсько-російський словник : в 6-ти томах / АН УРСР ; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні ; гол. редактор І. М. Кириченко. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1953–1963.
- ХП – Харківський перепис р. 1660 (Перепис Слобожанщини Ф. Т. Пестрикова й С. С. Ушакова) // Записки іст.-філол. відділу ВУАН. – 1928. – Кн. XXI. – С. 129–173.
- Худаш – Худаш, М. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш. – Київ: Наук. думка, 1977. – 236 с.
- Чучка – Чучка, П. Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник / Павло Чучка. – Львів: Світ, 2005. – 703 с.
- Чучка СОІ – Чучка, П. Слов'янські особові імена українців : Історико-етимологічний словник / Павло Чучка. – Ужгород : Ліра, 2011. – 432 с.
- Шульська – Шульська, Н. Неофіційна антропонімія Західного Полісся: дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 - українська мова / Шульська Наталія Миколаївна. – Луцьк, 2011. – 363 с.
- ЮР – Редько, Ю. Словник сучасних українських прізвищ : у двох томах / Юліян Редько ; НТШ. – Львів, 2007. – Т. 1–2.
- Ящук – Ящук, Л. Антропонімія Житомирщини XVI–XVII ст. : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 - українська мова / Ящук Леся Валеріївна. – Житомир, 2008. – Т. I–II.
- SH – Stephen P. Holutiak–Hallick. Dictionary of Ukrainian surnames in the United States / Stephen P. Holutiak–Hallick, Jr. ; [Slavic Onomastic Research Group], 1994. – 493 s.

Mytnik – Mytnik, I. Antroponimia Wołynia w XVI–XVIII wieku / Irena Mytnik ; [Uniwersytet Warszawski ; Katedra Ukrainistyki]. – Warszawa, 2010. – 412 s.

Умовні скорочення назв полків із Ресстру Війська Запорозького 1649 року

Б – Білоцерківський; **Бр** – Брацлавський; **Кв** – Київський; **Клн** – Кальницький; **Кнв** – Канівський; **Крп** – Кропивнянський; **Крс** – Корсунський; **М** – Миргородський; **Н** – Ніжинський; **П** – Переяславський; **Плт** – Полтавський; **Прл** – Прилуцький; **Ум** – Уманський; **Чг** – Чигиринський; **Чрк** – Черкаський; **Чрн** – Чернігівський.

Загальні умовні скорочення

АР Крим – Автономна Республіка Крим; **Вл обл** – Волинська область; **Вн обл** – Вінницька область; **див.** – дивись; **діал.** – діалектне, діалектний варіант імені; **Днп м** – м. Дніпропетровськ; **Днп обл** – Дніпропетровська область; **Днц обл** – Донецька область; **зв.** – зворотний бік аркуша; **Зк обл** – Закарпатська область; **Зп м** – м. Запоріжжя; **Зп обл** – Запорізька область; **ІФ обл** – Івано-Франківська область; **Кв м** – м. Київ; **Крв обл** – Кіровоградська обл; **Лв м** – м. Львів; **Лв обл** – Львівська область; **Лг м** – м. Луганськ; **Лг обл** – Луганська область; **м.** – місто; **Мк обл** – Миколаївська область; **нар.** – народний; **обл.** – область; **оф.** – офіційний варіант імені; **Плт обл** – Полтавська область; **пор.** – порівняй; **р.** – рік; **Рвн м** – м. Рівне; **Рвн обл** – Рівненська область; **род.** – родовий відмінок; **розм.** – розмовний варіант імені; **Трн обл** – Тернопільська область; **Хрк м** – м. Харків; **Хрк обл** – Харківська область; **Хрс м** – м. Херсон; **Хрс обл** – Херсонська область; **церк.** – церковне; **Чрг обл** – Чернігівська область; **Чрк обл** – Черкаська область.

Liubov OSTASH, Roman OSTASH. Mid-17th-century Ukrainian Personal Names as a Source for Lexicography.

The article focuses on historical onomastics, specifically looking at the second part of male personal names beginning with the letter P, which are listed in the registers of the Zaporozhian Cossack regiments of 1649. Attention is paid to their origin, and phonetical and morphological changes, as specified by the number of carriers of each name in the Register. The authors record the use of these names in other written monuments from antiquity to the present day.

Keywords: onomastics, lexicography, Zaporozhian Cossack register of 1649, personal names, phonetics, word formation.